

Asia: VN/25152/2023

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoja Suomen rannikkostrategian luonnokseen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto Suomen rannikkostrategialuonnokseen

Diaarinumero VN/25152/2023

Lausuja: Kemlin seudun luonnonsuojeluyhdistys ry

Aika: 15.9.2023

Kiitämme mahdollisuudesta lausua Suomen rannikkostrategialuonnokseen ja lausumme siitä kokonaisuutena: Erittäin tarpeellinen ja hyvin toteutettu hanke, ja haluamme olla osallisina sen seurannassa. Järjestöjen ja yhteisöjen painoarvoa toivomme lisäävän, monessa ympäristönsuojelun kannalta tärkeässä osiossa ne on merkitty vaaleansinisellä.

Kemlin seudun luonnonsuojeluyhdistys tarkastelee strategiaa lähinnä Perämeren ajatellen.

HYVINVOIVA ITÄMERI – HYVINVOIVA IHMINEN

Itämeren ominaispiirteet korostuvat Perämeressä. Myös Perämeren alueella ilma ja vedet lämpiävät ja jääpeite vähenee ilmastonmuutoksesta johtuen, sateet ja jokien valunta kasvaa, ravinteiden

määrä kasvaa ja meren suolapitoisuus laskee. Merenkurkun kynnyksen vuoksi Perämeri saa vielä vähemmän suolapulseja kuin Itämeren eteläisemmät osat. Sen vesitulavuus on pieni, ja sen ekologiaa rasittavat muun muassa rannikon teollisuuslaitokset, asutus ja meriliikenne sekä jokien tuomat kaivannaisteollisuuden ja maatalouden jätevedet ja metsäteollisuuden tekemät humusta tuovat ojat.

Perämerta rasittavat erityisesti metsä- ja kaivannaisteollisuus.

Merkittävän uhan rajajokien (Muonion- ja Tornionjoki) ja niiden kautta Perämeren vedenlaadulle muodostavat myös Ruotsin puolella sijaitsevat kaivokset ja kaivoshankkeet, joista SLL Lapin piiri on tehnyt lausuntoja ja valituksia, toistaiseksi ilman tulosta.

Vihreän siirtymän tärkeänä välineenä pidetään uusia kaivoksia. Kiina-riippuvuuden vähentämiseksi EU-parlamentti hyväksyi juuri kannan, jonka mukaan strategisiksi katsottujen hankkeiden luvitusten tulee valmistua kahdessa vuodessa. Tämä on ympäristön kannalta huolestuttavaa ja kaukana varovaisuusperiaatteesta, joka mainitaan rannikkostrategiassakin HYVINVOIVA RANNIKKOLUONTO - otsakkeen alla.

Metsä Fibren uusi, näinä päivinä toimintansa aloittava jättimäinen sellutehdas suurine rakennusprojekteineen, merenpohjaan tehtyine ruoppauksineen, tierakentamisineen, voimakkaasti lisääntyneine puunhankintoineen ja kasvavine päästöineen muodostaa ison uhan sekä veden että ilman laadulle. Tästä lisää HYVINVOIVA RANNIKKOYHTEISÖ -otsakkeen alla.

Matkailumeriliikenne on Perämeren alueella pienimuotoisempaa ja siten ekologisesti kestävämpää kuin Itämeren eteläisemmissä osissa. Isojen risteilyalusten sijaan matkailu tapahtuu pienemmillä perinnepurjelaivoilla ja moottorialuksilla.

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN FOORUMI

Sekä fyysisenä että digitaalisena verkostona toimiva, 2 kertaa vuodessa kokoontuva kehittämisfoorumi on mielestämme erittäin hyvä ja kannatettava, jopa välttämätön työväline rannikkostrategian toteuttamisessa ja seurannassa, ja osallistumme mielellämme sen toimintaan.

SAAVUTETTAVUUDEN PARANTAMINEN

Kuten strategialuonnoksessa todetaan, on tärkeää että parannetaan rannikkoalueen saavutettavuutta

kehittämällä maa-, meri- ja tietoliikenneyhteyksiä.

Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys haluaa muistuttaa, että huoltovarmuuden parantamiseksi ja myös pienen Perämeren ja muun Itämeren säästämiseksi olisi tärkeää rakentaa jo pitkään kaavailtu rautatieyhteys Pohjois-Suomesta Norjan rannikolle. Näinä aikoina, geopoliittisen tilanteen kiristyttyä yhteys Suomesta Atlantille on syytä turvata muutakin reittiä kuin Itämerta käyttäen.

RUUAN RIITTÄVYYDEN TURVAAMINEN

Rannikkostrategialuonnos toteaa muuttuneen geopoliittisen tilanteen luoneen isot odotukset kotimaiselle ruoantuotannolle. Se mainitsee myös varautumisen poikkeustilanteisiin. Se nostaa esiin kotimaisen kalatalouden ja maatalouden kuten kasvisruuan tuotannon.

Kannatamme näitä esityksiä. On kuitenkin otettava huomioon kalan sisältämien ympäristömyrkköjen terveysvaikutukset. Terveysviranomaisten tulee seurata Itämeren, myös Perämeren kalojen ympäristömyrkkypitoisuuksia ja tiedottaa niistä sekä asettaa suositukset kalalajien syönnin enimmäismäärille.

ENERGIAN RIITTÄVYYDEN TURVAAMINEN

Kuten strategialuonnos toteaa, muuttunut geopoliittinen tilanne on luonut isot odotukset myös kotimaiselle energiatuotannolle. Se mainitsee uudet energialähteet kuten merituulivoiman, aurinko- ja aaltoenergian, vedyn ja ammoniakkin.

Uusia energiamuotoja on kehitettävä, että Suomi vapautuu fossiilisista polttoaineista. Luonnonsuojelijoina ja tietoisina metsien merkityksestä mm. hiilinieluna emme myöskään kannata puun käyttöä energialähteenä. Siitä Suomi onkin jo saanut EU:lta moitteita.

Rannikkostrategialuonnos ei edes mainitse ydinvoimaa, mistä kiitämme. Ydinvoimalat ovat nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa arveluttavia. Kuitenkin strategiassa olisi mielestämme syytä mainita ilmastonmuutoksesta seuraavien sään ääri-ilmiöiden, kuten voimakkaiden hirmumyrskyjen ja meritulvien ydinvoimaloille aiheuttama uhka. Suomen ydinvoimalat on kaikki rakennettu meren ääreen.

”Uutena” energiamuotona on joidenkin toimijoiden taholta nostettu esiin ns. pienydinvoimala. Sellaisia on alustavasti innovoitu ainakin Perämeren rannikolle, mahdollisesti Tornioon Outokumpu Oy:n terästehtaan läheisyyteen. Erityisen huolestuttavaa tässä innovaatiossa olisi, jos pienydinvoimaloille – joita voitaisiin rakentaa esim. kolmen kappaleen ketjuksi, jolloin ne vastaisivat yhtä normaalin kokoista ydinvoimalaa – ei vaadittaisi yhtä perusteellista lupaprosessia ja kuin isommille.

POIKKEUSTILANTEISIIN VARAUTUMINEN

Strategialuonnos toteaa Itämeren rannikkoalueita koskettavat yhteiset riskit kuten meren rehevöitymisen, tulokaslajit, ilmastonmuutoksen, luonnonkatastrofit sekä öljy- ja kemikaalionnettomuudet. Riskien vähentämiseksi ja turvallisuuden parantamiseksi se esittää alojen sääntelyä ja toimenpiteitä EU:n ja kansainvälisten organisaatioiden puitteissa ja mainitsee erityisesti tulvariskien hallinnan ja ilmastonmuutokseen varautumisen.

Tähän ei meillä ole muuta lisättävää kuin mainintamme ydinvoimaloiden turvallisuusuhkista ENERGIAN RIITTÄVYYDEN TURVAAMINEN -otsakkeen alla.

KESTÄVÄ MAANKÄYTTÖ JA RAKENTAMINEN

Rannikkostrategialuonnos: ”Rannikkoalueen rakentamispotentiaali ja -rajoitukset tulee tunnistaa riittävän laajalla tasolla huomioiden kokonaisvaikutukset ja valtakunnallinen tavoitella rannikkoalueen kestävästä käytöstä. Rannikkoalue on luonnon monimuotoisuuden osalta erityisen rikasta mutta samalla myös herkkää. [...] Huolehditaan tulvariskien hallintasuunnitelmien toimenpiteiden toteutuksesta.”

Suomalaiseen rakennuskulttuuriin näyttää pesiytyneen piittaamattomuus siitä, mitä rakentaminen tekee ympäristölle, sekä toimintamalli, jota voisi kutsua kertakäyttörakentamiseksi. Talot luvitetaan ja rakennetaan nopeasti ja mahdollisimman halvalla, luvitus ja valvonta suunnittelusta toteutukseen asti jää pintapuoliseksi, minkä voi päätellä ympäristöä rumentavista rakennuksista, pihoista ja parkkipaikoista, romahtelevista katoista, vesivahingoista ja sisäilmaongelmista sekä rakennusten purkutuomioista muutaman vuosikymmenen kuluessa jne. Alueen luonnon kauneus ja monimuotoisuus kuten myös tulvavaara ja maapohjan epävakaus voi jäädä kiireestä tai muista syistä johtuen huomioon ottamatta.

Rannikkostrategialuonnos: ”Levitetään korjausrakentamisen käytäntöjä ja hyviä esimerkkejä.”

Olemme samaa mieltä strategialuonnoksen kanssa, että tämä on tärkeää myös kulttuurihistoriallisista syistä. Tärkeää se on myös ekologisista syistä.

Järjestöjen ja yhdistysten painoarvon toivoisimme strategian tässäkin osiossa nostettavan suuremmaksi. Olemmehan paitsi suurimmalta osin rannikkoseutumme asukkaita myös sen luonnon tuntijoita ja haluamme mahdollisuuksiemme mukaan osallistua rakentamisen lupaharkintaan, kriitikkoina mutta myös yhteistyökumppaneina.

HYVINVOIVA RANNIKKOYHTEISÖ

Rannikkostrategialuonnos: ”Paikalliset elinkeinot tarjoavat työtä ja toimeentuloa, mikä on hyvinvoinnin keskeinen perusta. [...] Viihtyisä ympäristö on keskeinen hyvinvoinnin lähde. [...] Saaristo ja rannikkoalueet tarjoavat aivan erityiset puitteet luontosuhteelle ja luonnosta saatavalle hyvinvoinnille.”

Allekirjoitamme tuon kaiken lisäten, että viihtyisään ja terveeseen ympäristöön kuuluu puhdas ilma ja puhtaat vedet sekä tietoisuus siitä, etteivät alueen elinkeinot aiheuta luonnolle kohtuutonta haittaa.

Kohtuuttoman haitan aiheuttajana näemme Perämeren rannikolla Kemiin rakennetun ylisuuren sellutehtaan, joka paitsi pilaa merkittävästi ilmaa myös kuormittaa Perämeren vesiä ja ennen kaikkea tuhoaa ilmastonmuutoksen lieventämiseksi välttämättömiä metsiä sekä luonnon monimuotoisuutta.

Tutkimuslaitosten painoarvo on tässä osiossa mielestämme arvioitu liian matalaksi. Tutkimustietoonhan tukeutuu myös ympäristönsuojelu toiminnassaan.

HYVINVOIVA RANNIKKOLUONTO

Strategialuonnos: ”Hyvinvoiva rannikkoluonto vaatii varovaisuusperiaatteen noudattamista. [...] Olemassa olevien luonnon prosessien säilyttäminen ja vaaliminen on aina

edullisempaa kuin vahinkojen korjaaminen. Esimerkiksi rakentamattoman rantaviivan määrä ei lisääny ilman haastavia ja kalliita ennallistamistoimenpiteitä.”

Varovaisuusperiaate on erinomainen periaate, jonka toteuttamista toivomme.

Tähän osioon ei meillä ole muuta lisättävää, kuin että järjestöjen ja yhteisöjen painoarvon haluaisimme tässäkin nostettavan suuremmaksi.

Kemissä 15.9.2023

Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys

Aimo Tervahauta, puheenjohtaja

Hilkka Lipponen, sihteeri

Hilkka Lipponen
SLL Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys